

УДК 634.8.09(477.7)

**ПРОЯВ ГОСПОДАРСЬКО-ЦІННИХ ОЗНАК ГІБРИДНИХ ФОРМ
СТОЛОВОГО ВИНОГРАДУ СЕЛЕКЦІЇ**

ННЦ «ІВІВ ім. В.Є. ТАЇРОВА»

Савчук Ю.О.

к. с./г. н., завідувач кафедри садівництва,
виноградарства, біології та хімії

yur.savchuck@ukr.net

Рудякер Т.Б.

tatjanarudjaker@gmail.com

Одеський державний аграрний університет,
м. Одеса, Україна

Анотація: висвітлено основні результати, які отримані при вивченні столового винограду на основі оцінки рівня прояву господарсько-цінних ознак гібридних форм Калісто (57-2-44) та Фонтан селекції ННЦ «ІВІВ ім. В.Є. Таїрова», в результаті, чого виявлено, що на нові форми варто звернути увагу так, як вони проявили цінні господарські ознаки. Розширення сортименту винограду призводить до вирощування столових сортів винограду конвеєром та підвищує рівень рентабельності виробництва.

Ключові слова: *столовий виноград, гібридні форми, Калісто (57-2-44), Фонтан, Оригінал, фенологічні спостереження, зимостійкість, морозостійкість, урожайність.*

Сьогодні єдиною, провідною установою у галузі виноградарства України є Національний Науковий Центр «Інститут виноградарства і виноробства імені Василя Єгоровича Таїрова», який насамперед, займається формуванням та удосконаленням сортименту винограду. У відповідності з поточними змінами кліматичних умов, основні напрями відбору установи спрямовані на створення

високоадаптивних сортів, які стійкі до несприятливих факторів навколишнього середовища, хвороб та шкідників [1, 2].

Тобто, актуальним напрямком розвитку сучасного виноградарства є поліпшення сорту винограду шляхом підвищення його стійкості до несприятливих факторів навколишнього середовища і більш повної реалізації генетично обумовленої потенціалу нових сортів винограду. Окрім того, до безперервного поповнення сортименту столового винограду селекціонерів спонукає мінливий попит споживача та вимоги виробників виноградарської продукції [3, 4].

Відповідно, метою наших досліджень було вивчення перспективних столових форм винограду селекції ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова».

Полеві досліді проводились у ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова». Об'єкти досліджень столовий сорт винограду Оригінал взятий за умовний контроль та столові форми Калісто (57-2-44) і Фонтан, які щеплені на підщепі Ріпаріа х Рупестріс 101-14. Схема садіння рослин дослідних сортів 3x1,5 м. Формування кущів двосторонній горизонтальний кордон, висота штамбу – 80 см.

Полеві досліді проводили за наступною схемою: Варіант 1 (*контроль*) – Оригінал; Варіант 2 – Калісто (57-2-44); Варіант 3 – Фонтан.

При вивченні нових сортів, форм, одним із пріоритетних напрямків досліджень є фенологічні спостереження. Так, в результаті проведених фенологічних спостережень встановлено, фази вегетації дослідних форм проходили в різні строки в порівнянні з контрольним сортом, що, в першу чергу, зумовлено біологічними особливостями сорту. Відповідно, найбільш скоростиглою виявилась форма Калісто (57-2-44), яку почали збирати 30 серпня, тобто проявила себе, як середня за строком досягання, другий за стиглістю опинився контрольний сорт Оригінал, його почали збирати з 9 вересня, він відноситься до середньопізніх та останню почали збирати форму Фонтан – з 20 вересня, яка проявила себе, як пізньостигла. Така різниця між строками досягання дає нам змогу, насамперед, створити конвеєр надходження столових сортів до споживача.

Стосовно основних адаптаційних показників дослідних столових форм винограду, то проаналізували основний показник рівня зимостійкості дослідних форм та сорту винограду за допомогою відсоткового співвідношення вічок, що розпустилися від залишених після обрізки винограду виявили, що відсоток вічок що розпустились в контрольному сорті Оригінал становив – 81 %, у столової форми Калісто (57-2-44) він був в межах 88 %, а у Фонтану – 86 %. Це свідчить про досить високі показники зимостійкості дослідних форм і контрольного сорту. Показник морозостійкості показав не велику життєздатність центральних бруньок у дослідних форм, однак життєздатність заміщуючих бруньок виявилась навпаки високою. Такий великий відсоток життєздатних заміщуючих бруньок може забезпечити швидке відновлення рослин, після впливів морозів. Однак рівень посухостійкості дослідних столових форм Калісто (57-2-44) та Фонтан мали високий вміст зв'язаної води в тканинах листя, який становив 36 та 39 %. Порівнюючи дані показники з контрольним сортом Оригінал у якого вміст зв'язаної води в тканинах листа становив 27 %, це досить високі показники. При цьому метеорологічні умови дослідного року, а саме незначна кількість опадів протягом періоду вегетації, як найкраще дали нам змогу оцінити рівень посухостійкості дослідних форм та сорту.

Показники продуктивності виноградних сортів є визначальними при проведенні досліджень. За рік досліджень найвища врожайність з куща була зафіксована у форми Фонтан – 10,8 кг, відповідно і врожайність з гектару у нього була найвищою – 23,9 т/га в порівнянні з іншими варіантами. Найнижча врожайність з куща виявлена була у форми Калісто (57-2-44) – 5,26 кг і також врожайність з гектару було самою нижчою – 11,7 т/га. Проміжне місце зайняв контрольний сорт Оригінал з урожайністю з куща – 7,30 кг, а у перерахунку на гектар 16,2 т/га. Однак така висока врожайність столових форм та сорту не знижувала товарності грон – всі сорти мали товарність вище 70 %. Найбільшою товарністю вирізнялась форма Калісто (57-2-44) – 89 %. А також стосовно якісних характеристик дослідних форм та сорту вони були на високому рівні.

Стосовно рівня рентабельності, то найвищий рівень він був у форми Фонтан, який становив – 245 %. У форми Калісто (57-2-44) та у контрольного сорту Оригінал рівень рентабельності був майже однаковий та становив 197 і 193 %, відповідно. Такий рівень рентабельності у дослідних варіантах свідчить про те, що вони прибуткові та мають перспективу їх вирощування на півдні України.

Таким чином підводячи підсумок можна зазначити, що всі дослідні форми та сорт по терміну дозрівання у даних умовах створюють конвеєр надходження столових сортів з рожевим забарвленням: мають гарні адаптаційні властивості за зимостійкістю, морозостійкістю та посухостійкістю, а також вони показують високі результати за показником продуктивності та є досить високорентабельними.

Список літератури

1. Ампелографический атлас сортов и форм винограда селекции Национального научного центра «Институт виноградарства и виноделия им. В. Е. Таирова» / составители: В.В. Власов, Н.А. Мулюкина, Л.В. Джабурия, И.А. Ковалева, М.И. Тулаева, Л.В. Герус, Е.Д. Ярмак, М.И. Стасева, М.Г. Банковская, С.П. Джуманазарова, Е.В. Салий, М.Г. Федоренко, Е.С. Папина, Н.Е. Бургеля, О.М. Карастан. Київ: Аграр. наука, 2014. 138 с.

2. Федоренко М.Г. Удосконалення сортименту столового винограду України на основі оцінки рівня прояву господарсько – цінних ознак гібридних форм селекції ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова»: дисер. робота. Одеса, 2021. 218 с. URL: <https://www.tairov.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Dysertatsiyna-robota-Fedorenko-Marynu-Hryhorivny.pdf>

3. Попович О. І., Любка О. С., Фодор Л. В., Кепша В. І. Перспектива вирощування деяких столових сортів винограду в умовах Закарпаття. *Виноградарство і виноробство: міжвід. темат. наук. зб.* Одеса : ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова», 2013. Вип. 50. С. 228–232.

4. Ковалева І.А., Герус Л.В., Федоренко М.Г. Новые сорта и перспективные формы селекции ННЦ «ИВиВ им. В. Е. Таирова» <http://forum.vinograd.info/showthread.php?t=8050&page=17>